

Ett initiativ av Eläkeläiset ry/Pohjanmaan aluejärjestö ry

Mellersta Österbottens välfärdsområdesstyrelse 24.03.2025 § 74

Beredningen

tf förvaltningsjurist Aino Aurala, förvaltningsexpert Mia Lukkarila

Mellersta Österbottens välfärdsområde har 6.3.2024 mottagit initiativet som finns som bilaga. Det är Eläkeläiset ry / Pohjanmaan aluejärjestö ry som har kommit med initiativet. Initiativet gäller antalet platser inom serviceboende med heldygnsomsorg.

Enligt 174 § i Mellersta Österbottens välfärdsområde Soites förvaltningsstadga behandlas ett initiativ av den myndighet i välfärdsområdet som har behörighet att fatta beslut i den fråga som initiativet gäller. Om den behöriga myndigheten är ett organ ska organet underrättas om initiativen och de åtgärder som vidtagits på grund av dem, på det sätt som anges nedan.

Välfärdsområdesstyrelsen ska årligen före utgången av maj månad för välfärdsområdesfullmäktige lägga fram en förteckning över de initiativ som har tagits i frågor som hör till välfärdsområdesfullmäktiges behörighet och över de åtgärder som har vidtagits på grund av initiativen. Välfärdsområdesfullmäktige kan samtidigt besluta vilka initiativ som är slutbehandlade. När det gäller initiativ som hör till något annat organs behörighet än välfärdsområdesfullmäktiges ska organet i fråga underrättas om initiativen på det sätt som organet bestämt. Organet kan samtidigt besluta vilka initiativ som är slutbehandlade.

I 30 § i lagen om välfärdsområden förordnas det om initiativrätten i välfärdsområden. Initiativtagaren ska informeras om de åtgärder som vidtagits med anledning av initiativet. När välfärdsområdet behandlar initiativet ska det ge representanter för initiativtagarna tillfälle att bli hörda. I lagens förarbeten gällande bestämmelsen står det att "Det hör till god förvaltningssed att initiativtagaren inom en skälig tid efter att initiativet lämnats in informeras om vilken myndighet i välfärdsområdet som behandlar initiativet och inom vilken tidsram." (RP 241/202 rd, s. 509)

Bilaga Initiativ/Eläkeläiset ry/Pohjanmaan aluejärjestö ry

Förslag till beslut

1. Välfärdsområdesstyrelsen antecknar initiativet för kännedom.
2. Välfärdsområdesstyrelsen ger svaret på initiativet till verksamhetsområdeschefen för tjänster för äldre och funktionshindersservicen Tarja Oikarinen-Nybacka för beredning. Målet är att svaret som ges på initiativet behandlas under april 2025.

Beslut

1. Antecknades för kännedom, och
2. Svaret på initiativet gavs till Tarja Oikarinen-Nybacka för beredning.

Mellersta Österbottens välfärdsområdesstyrelse 28.04.2025 § 119

Enligt protokollet för välfärdsområdesstyrelsens sammanträde 24.3.2025 § 74 hade initiativet från Eläkeläiset ry/Pohjanmaan aluejärjestö ry lämnats in hos Mellersta Österbottens välfärdsområde "6.3.2024". Som rättelse konstateras att initiativet har lämnats in hos välfärdsområdet 6.3.2025 (korrigering av året).

Svar på initiativet

Eläkeläiset ry/Pohjanmaan aluejärjestö ry lyfter i sitt initiativ fram tjänster för äldre under rubriken "iäkkäiden syrjäntä" (diskriminering av äldre). Organisationen fäster vikt vid boendeplatserna inom serviceboende med heldygnsomsorg och minskningen av dem och lyfter även fram hemvården och gemenskapsboendet för äldre. De konstaterar att det alltid finns personer som behöver hjälp av någon annan eftersom de inte klarar sig i sitt eget hem utan uppsikt, hjälp eller uppföljning dygnet runt.

I Mellersta Österbottens välfärdsområde har tjänster för äldre utvecklats långsiktigt i enlighet med gällande lagstiftning och riksomfattande anvisningar och riktlinjer. Lagstiftningen garanterar vissa tjänster för äldre. I enlighet med målen för välfärdsområdesformen och den statliga styrningen ligger tyngdpunkten i Mellersta Österbotten på kundorienterade och mångsidiga tjänster samt främjande av de äldres välfärd och hälsa. På riksnivå är det centralt att betona tjänster som ges i hemmet. Förknippat med detta har Mellersta Österbottens välfärdsområde bl.a. under välfärdsområdenas förhandlingar år 2024 instruerats att vidareutveckla öppenvårdstjänsterna och att behandla kunderna jämlikt i fråga om hur tjänster riktas.

I Mellersta Österbottens välfärdsområde finns tjänster på olika nivåer för äldre. De äldres behov är olika och i olika skeden svarar man mot problem med funktionsförmågan med tjänster som lämpar sig för situationen.

Vid främjande och trygghet av välfärden spelar förebyggande verksamhet som främjar och upprätthåller välfärd och hälsa en central roll. Välfärdsområdet genomför detta i samarbete med organisationer och kommuner. Målet är att alla äldre ska få ha så långa tider som möjligt med god funktionsförmåga och att hälsoproblemen hålls borta/under kontroll och att man vid behov hittar lämplig behandling för hälsoproblem och sjukdomar. Men när man blir äldre eller drabbas av allvarliga sjukdomar kan det uppstå ett behov av olika tjänster riktade till äldre.

Mellersta Österbottens välfärdsområde svarar mot servicebehoven med tjänster på olika nivåer, allt från stödtjänster, till exempel måltidsservice och tvätthjälp. Hemvård ges i hemmet och omfattar hemservice och hemsjukvård som en helhet. Stödtjänster i hemmet produceras också av stödteamet för tjänster som tillhandahålls i hemmet. Välfärdsområdet ordnar rehabiliterande dagverksamhet för

äldre som stöd för hemmaboendet på olika håll i området. Olika aktivitetsgrupper organiseras också av tredje sektorn aktörer, olika föreningar, församlingar och kommuner. Kommuner och föreningar har också många projekt och utvecklingsarbete där man utvecklar aktiviteter för äldre. Hemvården och möjligheterna att klara sig hemma stödjas också av välfärdsområdets team för effektiviserad hemrehabilitering, nattpatrullverksamhet och distansvård. Med hjälp av distansvård och läkemedelsrobotar genomförs tjänster för de klienter inom hemvården för vilka användningen av ifrågavarande apparater lämpar sig. Tillfällig hemvård skaffas också med servicesedel av privata företag.

Närståendevården utgör en betydande servicehelhet (stöd för närståendevård, tjänster riktade till närståendevårdare, till exempel hälsovårdartjänster för närståendevårdare, ledigheter för närståendevårdare) som gör att många äldre och deras närståendevårdare kan bo hemma mycket länge. Närståendevården stödjas vid behov även med stödtjänster, familjevård och hemvård.

Familjevården har under de senaste åren utvecklats energiskt i välfärdsområdet. Det finns många serviceformer inom familjevården, det finns familjehem som fungerar dygnet runt eller en del av dygnet, dit den äldre flyttar för att bo stadigvarande/långvarigt eller som hen besöker under en kortare period. Familjehem som fungerar en del av dygnet erbjuder bl.a. närståendevårdare lediga stunder och de vårdbehövande omväxling och sällskap av andra människor. Ambulerande familjevårdare arbetar i klienternas egna hem och tar där vårdansvaret under överenskommen tid för till exempel personer som får närståendevård.

Gemenskapsboende är en serviceform som kombinerar stödtjänster, hemvård och verksamhet som främjar socialt umgänge. Alla klienter har ett eget hem, men det finns också gemensamma lokaler att tillgå och där ordnas gemensam verksamhet av välfärdsområdet själv och i samarbete med andra aktörer. Att vara och leva tillsammans med andra är också en viktig del av gemenskapsboende. Det erbjuder stöd, och i gemenskapsboende kan man också själv fungera som stöd för andra eller ordna gemensamma aktiviteter om det finns resurser och vilja till det.

Intervallvårdsenheter är enheter som erbjuder vård och rehabilitering dygnet runt och som också för sin del bidrar till att stödja boendet i hemma. Intervallvård erbjuds i olika livssituationer, till exempel rehabilitering efter sjukhusvård, stöd för närståendevård/förverkligande av lediga dagar, i situationer med nedsatt funktionsförmåga.

Serviceboende med heldygnsomsorg ordnas för klienter som har många utmaningar i fråga om funktionsförmågan och ofta även många sjukdomar och kan inte bo ensamma utan ständig tillsyn och närvaro av personal. En mycket stor del av klienter som bor i en enhet för serviceboende med heldygnsomsorg är svårt minnessjuka. I välfärdsområdet finns enheter för serviceboende med heldygnsomsorg på olika håll i området. En del av tjänsterna köps av

privata serviceproducenter. Även privata serviceproducenter är en del av samma servicekedja för äldre.

Utöver den socialservice som är speciellt riktad till äldre har personer i alla åldrar tillgång till välfärdsområdets hälso- och sjukvårdstjänster, funktionshindersservice, service vid missbruk och mentalvårdstjänster efter behov. När det gäller övriga tjänster betjänas de äldre på samma sätt som andra åldersgrupper.

Välfärdsområdet konstaterar som svar på Eläkeläiset ry/Pohjanmaan aluejärjestö ry:s initiativ att det fortsätter att upprätthålla och utveckla de tjänster för äldre som beskrivits ovan. Serviceboende med heldygnsomsorg är en viktig verksamhetsform, och en del äldre behöver denna service. En mycket stor del av de äldre behöver dock också sådana tjänster som beskrivits ovan som tillhandahålls i hemmet och som stöder hemmaboendet. Inom välfärdsområdet beaktas allas servicebehov individuellt, och det är viktigt att servicekedjan fungerar klientspecifikt. Yrkeskunnande och en attityd som värdesätter klienterna värnas och främjas inom serviceproduktionen för äldre bl.a. genom fortbildning. Välfärdsområdet lämnar inte de äldre vind för våg, utan svarar brett mot servicebehoven inom den ekonomiska ramen på lika villkor som andra social- och hälsovårds- samt räddningstjänster.

Förslag till beslut

Välfärdsområdesstyrelsen beslutar

1. anteckna det svar som ges på initiativet för kännedom,
2. skicka svaret som ges på initiativet till den som kommit med initiativet,
3. delge välfärdsområdesfullmäktige initiativet och svaret som ges på initiativet för kännedom,
4. att initiativet anses vara slutbehandlat i och med detta beslut.

Beslut

Förslaget till beslut godkändes.

Mellersta Österbottens välfärdsområdesfullmäktige 09.06.2025 § 35

Beredningen

tf förvaltningsjurist Aino Aurala

Förslag till beslut

Välfärdsområdesfullmäktige beslutar i enlighet med välfärdsområdesstyrelsens förslag

1. anteckna initiativet och svaret som ges på initiativet för kännedom, och
2. anser att initiativet är slutbehandlat i och med detta beslut.

Beslut

Ledamot Tuija Leivo-Rintakorpi föreslog att svaret på initiativet återremitteras för ny beredning och att välfärdsområdesstyrelsen uppmanas göra följande preciseringar i svaret:

1. Antalet platser inom serviceboende med heldygnsomsorg åren 2021–2025 – sammanlagt och områdesvis.
2. Information om hur servicebehovet utvecklats, nuläget och en uppskattning gällande de följande åren.
3. Information om köläget och väntetiderna i fråga om tjänster.
4. En beskrivning av nuläget inom hemvården: antalet klienter,

personalresurserna och bärkraften i förhållande till servicebehovet.

5. Den områdesvisa tillgången: tillgången till tjänster i olika kommuner eller områden i förhållande till antalet äldre.

Ledamöterna Kristiina Teerikangas, Marlén Timonen, Sari Innanen, Anja Törmä och Magnus Björkgren understödde förslaget.

Ordförande föreslog att Leivo-Rintakorpis förslag godkänns enhälligt och att även språk- och diskrimineringsaspekter beaktas i svaret.

Förslaget godkändes enhälligt med de preciseringar som ordförande föreslagit.

Mellersta Österbottens välfärdsområdesstyrelse 27.10.2025 § 238

Beredningen

socialdirektör Tarja Oikarinen-Nybacka

Verksamhetsområdet Tjänster för äldre och funktionshinderservice kompletterar i enlighet med välfärdsområdesfullmäktiges beslut svaret med följande uppgifter:

Antalet platser inom serviceboende med heldygnsomsorg åren 2021–2025 – totalt och per område.

Serviceboende med heldygnsomsorg och intervallvård (i tabellen presenteras först serviceboende med heldygnsomsorg (egen verksamhet och köpta vårdplatser) och sedan intervallvård).

År	Karleby stad	Perho ådal (Halso, Kaustby, Perho, Vetil	Lestijokidalen (Kannus, Toholampi, Lestijärvi)
2021	408+71= 479	118+16= 134	101+14= 115
2022	413+65= 478 *	120+15= 135	101+14= 115
2023	369+75= 444 **	120+16= 136	101+14= 115
2024	385+61= 446	122+14= 136	105+14= 119***
2025	394+47= 441	123+27= 150	105+30= 135

*Antalet platser på Emiliehemmet minskade från 35 till 24

**Emiliehemmet stängdes (8/23)

***Hoivakunnas, Lehmuskoti +4 platser

Efter att Emiliehemmet stängts har Furuåsens Adalmiina-enhet gradvis ändrats om till en svenskspråkig enhet. Under sommaren 2025 öppnades intervallvårdsenheterna i Kannus och Dunkars, sammanlagt 28 platser.

2. Uppgifter om utvecklingen av servicebehovet, nuläget och uppskattningar gällande de kommande åren

I den följande tabellen beskrivs täckningen av tjänster inom tjänster för äldre 30.6.2025. I tabellens översta ruta presenteras det nu gällande målet gällande täckning. Det har inte fastställts något mål i fråga om täckningen av gemenskapsboende, men dess genomförande har börjat följas upp under 2025.

Kommun	Över 75 år gamla 30.06.2025 31.03.2025	Målet i fråga om antalet hemmaboende äldre 94 % (beräkningstidpunkten)	Närstående vård Mål 6 % (över 75 år gamla kumulativt)	Regelbunden hemvård Mål 13,5 % (beräkningstidpunkten)	Serviceboende med heldygnssorg Mål 6 % eller under (beräkningstidpunkten)	Gemenska psboende (beräkningstidpunkten)	Intervallvård 1 % (beräkningstidpunkten)	I sjukhusvård (primärvård) korttidsvård Mål under 1 % (beräkningstidpunkten)
Halso	191	91,6 %	5,3 %	7,9 %	8,4 %	4,1 %	0,5 %	2,0 %
Kannus	684	93,2 %	8,3 %	9,4 %	6,8 %	2 %	0,9 %	0,6 %
Kaustby	548	93,5 %	6 %	6,3 %	6,5 %	3,6 %	1,8 %	0,2 %
Karleby	5 848	94 %	4,4 %	7,3 %	6,0 %	1,1 %	1,2 %	0,5 %
Lestijärvi	107	96,3 %	10 %	7,4 %	3,7 %	5,6 %	2,8 %	
Perho	335	95,5 %	9 %	7,9 %	4,5 %	-	0,9 %	
Toholampi	456	94,7 %	8,3 %	7,4 %	5,3 %	-	1,5 %	0 %
Vetil	478	93,5 %	6,7 %	7,7 %	6,5 %	2,5 %	1,3 %	0,6 %
Välfärdsområdet	8 647	94 %	5,4 %	7,4 %	6,0 %	1,5 %	1,2 %	0,5 %

Under de kommande åren kommer fokuset i tjänsterna fortsätta att ligga på förebyggande tjänster, hemvård och rehabiliterande verksamhet. Utvecklingsåtgärder riktas särskilt till att utöka familjevården och gemenskapsboendet. Intervallvård stöder boendet hemma och rehabilitering. Täckningsmålen bedöms på nytt enligt service vid beredningen av budgeten för år 2026. Målet i fråga om täckningen av serviceboende med heldygnssorg måste höjas och som nytt ärende ska målet i fråga om/täckningen av gemenskapsboende bedömas. Befolkningsförändringen beaktas när målen i fråga om täckningen av servicen ställs upp. Också de tillgängliga resurserna påverkar fastställandet av målen.

3. Uppgifter om köläget och väntetider till tjänster

Köläget varierar mellan tjänsterna. Till exempel finns det ingen egentlig kö till hemvård, utan kunder har år 2025 haft tillgång till tjänster inom 1–3 dagar efter att behovet har uppstått. Till serviceboende med heldygnssorg har det månatligen funnits en kö på 29–45 kunder. De flesta av dem får en plats på inom tre månader från ansökan.

4. Beskrivning av nuläget inom hemvård: antalet klienter, personalresurserna och bärkraften i förhållande till servicebehovet

I välfärdsområdet finns sex verksamhetsenheter inom hemvården, fyra i Karleby och två i ådalarna. Klientantalet varierar från månad till månad. I början av oktober omfattades 818 klienter av regelbunden hemvård. Bärkraften i förhållande till servicebehovet är god, vid punkterna 2 och tre finns information om täckningen och köerna. Hemvården har 298 anställda: 233 närvårdare, 57 sjukskötare och åtta chefer. I augusti 2025 fanns det i bruk 143 läkemedelsrobotar, och antalet distasvårdsklienter var 184. Av hemvårdsbesöken genomfördes 15,7 % som distansbesök.

Behovet av hemvård ökar hela tiden eftersom antalet äldre stiger och det bor många sådana personer hemma som behöver vård och omsorg. Av hemvårdens områden har västra och östra hemvården i Karleby varit de mest överbelastade på sista tiden, men situationen varierar och till exempel förändringar hos köptjänstproducenter, nedläggningar med mera kan påverka situationerna.

5. Områdesvis tillgång: tillgång till tjänster i olika kommuner eller områden i förhållande till antalet äldre.

I tabellen vid punkt 2 finns information om täckningen av tjänster i förhållande till antalet äldre per kommun.

När det gäller svenskspråkiga tjänster konstateras det att äldre erbjuds tjänster på svenska. Diskriminering förekommer inte inom tjänster för äldre, utan allas servicebehov bedöms på samma sätt, kriterierna är desamma för alla oavsett bostadsort eller modersmål. Alla invånare i området får använda alla tjänster. Inom svenskspråkiga tjänster förekommer tidvis problem med att rekrytera tillräckligt med svenskspråkiga anställda.

Förslag till beslut	Välfärdsområdesstyrelsen beslutar 1. anteckna svaret som ges på initiativet för kännedom, 2. skicka svaret som ges på initiativet till initiativtagaren, 3. tillkännage initiativet och svaret som ges på initiativet för välfärdsområdesfullmäktige, och 4. att initiativet anses vara slutbehandlat med detta beslut.
Beslut	Förslaget godkändes.
Mellersta Österbottens välfärdsområdesfullmäktige 03.11.2025 1051/00.02.01/2025	
Beredningen	socialdirektör Tarja Oikarinen-Nybacka
	Bilaga Initiativ/Eläkeläiset ry/Pohjanmaan aluejärjestö ry
Förslag till beslut	Välfärdsområdesfullmäktige antecknar initiativet och svaret på det för kännedom i enlighet med välfärdsområdesstyrelsens förslag.
Beslut	